

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

63. An Confessarius possit absolvere sub conditione moribundum sensibus destitutum, qui neque petiit confessionem, nec ullum signum dedit contritionis. Ex p. 3. tr. 3. res. 8

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

potest. Confess. tom. 1. recollect. 6. num. 123. Turrianus de pen. quest. 9. art. 2. disp. 3. dub. 4. Fagundez præc. 2. lib. 2. cap. 10. num. 5. Coquetius in dissertatione de confessione per literas. cap. 5. num. 15. Alvarez in p. 2. D. Thoma. q. 19. art. 6. disp. 80. in appendice n. 34. & sequent. Petrus Fay de pen. in addit. ad 3. p. q. 9. art. 3. disp. 3. Pitigianus in 4. sent. tom. 2. disp. 17. quest. unica, art. 8. concl. 2. Nugnus in 3. p. tom. 2. q. 9. art. 3. diff. 2. confit. 2. Franciscus Avila in dissert. de confess. per literas cap. 9. Joannes Chapeavilla tractat. de modo ministrandi Sacramenta tempore pestis, quest. 30. Sylvius in 3. part. post concl. 4. qui ex Cardinali Bellamino testatur Clem. VIII. intellexisse suum decretum in sensu diviso, quod postea die 14. Julij 1605. declaravit sacra Cardinalium Congregatio, cujus, verba afferunt Coquetius, & Fay ubi supra.

8. Igitur ex supradictis apparet, negativè respondendum esse ad casum propositum in præsentem resolutione, nam moribundus confiteretur per nuncium absente Sacerdote, quæ confessio est damnata per dictum decretum Clem. VIII. quod non accidit in casu * resol. 4. Videlicet, quando Confessarius invenit moribundum sensibus destitutum, & adstantes testificantur illum confessionem petiisse, vel signa contritionis exhibuisse, nam (ut supra dictum est) dum tales adstantes Sacerdoti præsentem penitentiam, & desiderium moribundi explicant, instar interpretum ipsius confessionem Sacerdoti exponunt, atque ipse per hos Sacerdoti præsentem confitetur, quod non potest dici in casu de quo loquimur, nam testes exponunt Sacerdoti penitentiam moribundi, ipso absente; ergo est confessio facta per nuncium in absentia, quæ à Pontifice jam damnata, & improbatæ est; ergo, &c.

9. Notandum est etiam hic contra Coninch, & Villalobos ubi supra, Clem. VIII. in supradicto decreto non solum confessionem absenti factam, & absolutionem absenti datam declarasse illicitam, sed etiam invalidam, & nullam. Et ita præter Pitigianum, Nugnum, Avilam, Coquetium, Alvarez, Fagundez ubi supra docent etiam Ioan. de la Cruz in direct. p. 2. de sacram. Pen. quest. 3. dub. 7. concl. 3. Fabrus de Pen. 4. sent. disp. 17. quest. unica, disp. 29. cap. 1. n. 19. & Franciscus Avila in dissertat. de confessione per literas cap. 9. sed ad ultimum dubium principale, curiosum & difficile deveniamus.

RESOL. LXIII.

An Confessarius possit absolvere sub conditione moribundum sensibus destitutum, qui neque petiit confessionem, nec ullum signum dedit contritionis? Ex part. 3. tract. 3. Ref. 8.

Sup. hoc in §. 1. duabus Ref. seqq. & supra in Ref. §. 1. ult. & in Ref. 67. §. Sed si, & in tom. 4. tr. 3. Ref. 155. §. Ita.

Affirmativam sententiam (attendas quæso amice lector) docet Homobonus in examine Ecclesie p. 1. tract. 7. cap. 18. quest. 84. ubi sic asserit: Prudenter aget Parochus, si favorabilius illi opinioni adhareat, quæ sentit absolutionis beneficium moribundo impendi posse, etiam si nullum confessus sit peccatum, nec Confessarium petierit, nec indicia exhibuerit, ex quibus actus contritionis, vel attritionis argui possit; modò talis in mortis articulo constitutus, Christiano more vivere solet, & bonus ac fidelis homo æstimaretur. Quod quidem placitum in præxi referunt amplexum fuisse Clement. VIII. Pontificem Maximum, ac prudentissimum virum; eum enim quidam ex fabrica D. Petri præceps tuisset, & illum cadentem vidisset, absolutionem ei dedit, dicens; Si es capax, absolvo te à peccatis tuis. Quæ sententia illa sane ratione confirmatur, quòd in necessariis ad salutem tutior pars est amplecten-

da, & certiori periculo occurrendum est; & irreverentiam Sacramenti, vel sacrilegij periculum, tum conditione apposita, tum autoritate Doctorum, hanc opinionem tuentium, cessare dicitur. Ita ille.

2. Et ante illum Molfesius in summ. tom. 1. tract. 7. cap. 5. n. 48. & 49. qui notat hanc sententiam tenuisse ex nostra Religione Patrem D. Gabrielem Lotharium, virum doctissimum, Patrem Salmeronem Societatis Iesu, & Patrem Lupum Capuccinum, & confirmat hanc opinionem his rationibus; quia in tali casu potest esse (prout in dubio præsumitur) ut quis sit memor salutis æternæ, & interius habeat aliquem efficacem attritionem, quæ rectè dispositus sit recipere sacramentalem absolutionem, & de attrito fieri contritus. Nec urget dicere, quòd multoties qui ex insperato loquelam amittunt, non solent habere peccatorum attritionem, quia præoccupati timore mortis, ad alia non advertunt. Nam responderetur, in his viris frequentius accidere, ut cogitent de peccatis suis, ut experientia docet, & leges adaptantur ad ea, quæ frequentius, non autem quæ raro accidunt, Sic Molfesius.

3. Hanc etiam sententiam docet Antonius de Litteratis in summa edita Roma cum approbatione Magistri Sacri Palatii anno 1611. part. 1. cap. 35. num. 7. & quod majus est, hanc opinionem non solum approbavit Gregorius XV. Pontifex maximus, quando erat Archiepiscopus Bononiensis in memoriali Confess. cap. 1. de forma sacrament. Penit. n. 16. folio 215. edito Bononiæ apud Ioannem Baptistam Bidellum anno 1623. sed etiam tenuit, debere Sacerdotes illam in præxim deducere; sic enim ibi asserit. Licet absolvere moribundum, etiam si nullum penitentia signum det in præsentia Confessarii, si tamen aliquis testetur eum ostendisse confitendi desiderium; ita docet Rituale Pauli V. immo addit Sacerdotale Romanum pagina 624. ex doctrina Divi Antonini, posse etiam absolvi moribundum assuetum frequentare confessionem, quamvis repentino casu oppressus Sacramentum non petierit. Neque solum potest Confessarius in his duobus casibus absolvere, sed etiam debet, quia contingere potest moribundum esse tantum attritum; unde damnetur, nisi absolvatur. Ita ille.

4. Unde ego, saltem ex principio extrinseco puto, hanc sententiam probabilem esse, & ita illam tenent aliqui Patres Societatis Iesu, & nostræ Religionis, & dici potest, quòd in hoc casu adest aliquo modo materia, quæ per testificationem, & famam probitatis dicti moribundi efficitur præsens; probus enim vir supponitur omni die actus contritionis, & signa doloris elicere. Ergo, &c.

5. Verùm his non obstantibus sententiam negativam ego teneo, quam tuetur Henriquez lib. 3. de pen. cap. 10. n. 9. ubi sic ait: Si infirmus amisso rationis iudicio, nullum præbet, nec paulo antea dederat peccati, & penitentia signum, nullo modo est absolvendus à peccatis, in quo quidem rudiores Sacerdotes errant. Sic ille, & post illum Petrus Fay de pen. in addit. ad 3. part. quest. 9. art. 2. disp. 2. ita asserens. Neutiquam absolvi potest, qui subito in supremum vitæ incidit discrimen, neque coram Sacerdote exprimere peccatum ullum potest, aut signis aliquibus dolorem peccatorum, & volitionem confitendi patefacere; licet contrarium indiscretè, & ignoranter factis, ac sine ullo profus, vel apparente fundamento à variis Sacerdotibus practicetur. Sic Fay, & hanc sententiam novissimè mordicus tenet Episcopus Joannes Malderus vir doctissimus in tract. de sigillo de confess. cap. 15. Alphonsus de Leone tract. de sigillo de confess. tom. 1. recoll. 6. n. 131. Naldus in summ. ver. confess. num. 32. cum aliis communiter. Et ratio est, quia absolutio ex Concilio Trid. sess. 14.

De Absol. Sacramentali. Ref. LXIV. &c. 261

6. est actus judicialis, sed iudicium non exercetur, ubi accusatio nulla est; ergo.

6. Nec valet dicere cum Homobono, & Mollesio ubi supra, quod moribundus in tali casu forsitan interius habeat attritionem; nam respondeo cum Zambrano de cas. occurrentibus tempore mortis, cap. 4. dub. 2. sect. 8. num. 46. & cum omnibus Theologis, attritionem, vel contritionem interioiorem non esse confessionem, sed signa externa contritionis esse confessionem peccati in genere, nam materia Sacramentorum debet esse sensibilis, quae non adest in casu nostro; ergo nullo pacto adhibenda erit absolutio.

7. Firmat etiam hanc sententiam Concil. Arausic. l. c. 12. ubi sic habetur. Subito obmutescens baptizari, aut penitentiam accipere potest, si voluntatis praeterita testimonium aliorum verbis habet, aut praesentis in suo nutu; vide quomodo Concilium requirit materiam sensibilem, quae etiam postulat Concilium Carthaginense II. c. 34. & IV. c. 76. cum Decretali Leonis I. ad Theodorum Foriolensem, quae est epist. 91. unde apparet, semper in Ecclesia cautum fuisse, ne moribundus absolvatur, qui aliqua signa non dedisset, per quae aliqua confessio, & accusatio haberi censetur; & ideo Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 6. c. 12. n. 4. sic ait Patres & Doctores non aliter permittunt Penitentiae sacramentum moribundo obmutescenti ministrari, nisi antea sacramentalem absolutionem verbis, aut signis petiverit. Ita ille cum Reginaldo tom. 1. lib. 8. cap. 3. n. 25. Turriano de pan. q. 9. art. 2. dist. 30. dub. 1. ad 3. argum. Bellochio de cas. refer. part. 1. q. 2. n. 116. Pitigiano in 4. sent. tom. 2. dist. 17. q. unica, art. 8. concl. 3. Yribarne in tom. 2. dist. 18. q. unica, dist. 16. sect. 5. Valquez in 3. part. tom. 4. q. 91. art. 2. dub. 1. n. 1. & aliis.

8. Nec urget, quod cum talis moribundus bene vixerit, praesumitur habere confitendi voluntatem, nam respondetur, quod Concilium Tridentinum, & Florentinum asserunt materiam huius Sacramenti esse actus penitentis; ergo non sufficit voluntas confitendi, sed oportet confessionem esse actualem; saltem in nutu, aut vocatione Confessarii.

9. Et sic satis explicata sunt quinque dubia, quae in principio Tractatus discutenda proposuimus, placitis DD. circa praesentem quaestionem innixa.

RESOL. LXIV.

An Confessarius possit absolvere sub conditione moribundum, qui neque petiit confessionem, nec ullum signum dedit?

Et an sit licitum Confessario absolvere à peccatis mortis proximum sensibus destitutum, etiam si nulli sint praesentes, qui testentur illum petiisse confessionem, aut signa contritionis dedisse, dummodo alius absens qui illum vocavit, fidem de petita ab eodem confessione prius illi fecerit?

Et an sit absolvendus & sub conditione Sacerdos, qui inchoata Missa post introitum, & si corpore prius sanus, voce amissa, cadens ad interitum rueret? Ex part. 4. tract. 4. Ref. 92.

quia, ait ille, si potest dari absolutio sub conditione, quando dubitatur, an penitens habeat usum rationis, vel an sint peccata, nulla est ratio convincens, cur id fieri non possit; similiter sub conditione, quando talis hic nullum signum dedit contritionis, & alius devotus erat, & frequentabat confessionem & communionem, nam potest esse, pro ut in dubio praesumitur, ut quis sit memor salutis aeternae, & quod interius habeat aliquam efficacem attritionem, qua rectè dispositus sit recipere sacramentalem absolutionem, & de attritu fiat contritus, praesertim quia nulla fit injuria huic Sacramento, sub conditione impertitur absolutio, unde si non reperiretur dispositus, absolutio habetur pro non data, & sic prodesse, non autem nocere potest, nec fit irreverentia Sacramento; & in confirmationem huius refertur quod dum casu cadebat Roma quidam ex fabrica D. Petri, & reperiebatur ibi Clemens VIII. Pont. Max. vir sapientiss. & vidisset illum cadentem; quod dederit ei absolutionem his verbis; Si tu es capax absolutionis, ergo te absolvo. Ita Faustus loco citato. Et tandem novissimè, posse in tali casu absolutionem per modum suffragij adhiberi, docet doctus Jacobus Bayus Professor Sac. Theol. in Academ. Lovaniensi in insit. Relig. Christ. lib. 2. cap. 91. & quia codex raris est, ponam ejus verba. Caterum ait, an repente loquelam & sensum ac omnem intelligentiam dependens sine ulla praevia confessione, nulloque signo peculiari in ordine ad claves, ne vel in communi dato absolvi possit, majorem habet difficultatem, cum enim absolutionis sententia per modum iudicij & causa cognitione proferenda sit, nullaque hic peccatorum confessio, vel iudicij materia reperitur, absolutionis sententia impendi nequit; attamen per modum suffragij absolutionem adhiberi, nihil vetat inclusa conditione tacita, vel expressa, in quantum possum, & quatenus capax es. Ita Bayus; sed ego, ut dixi, negativam sententiam tenendam esse puto, nec aliter in praxi faciendum esse existimo.

3. Notandum est etiam hic Philibertum Marchinum in tract. de bello divino, seu de peste, part. 3. c. 13. n. 15. docere, quod licitum est Confessario absolvere à peccatis mortis proximum sensibus destitutum, etiam si nulli sint praesentes, qui testentur ipsum petiisse confessionem, aut signa contritionis dedisse, dummodo alius absens qui illum vocavit, fidem de petita ab eodem confessione prius illi fecerit. Ita ille, ubi etiam num. 19. docet, absolvendum esse sub conditione Sacerdotem qui inchoata Missa post introitum etiam corpore prius sanus, voce amissa cadens ad interitum rueret; quia praebens signa penitentiae & Missam inchoans dispositus iudicandus est ad sacramentalem absolutionem recipendam, eo vel maxime quod in articulo mortis quilibet quocumque pietatis signo virtualiter confessionem in votis habere censetur, cum unusquisque in mortis discrimine optimo, quo potest, remedio animae suae providere praesumatur. Sed haec omnia non admittunt Doctores, quos ego ipse citavi ubi supra, resol. 7.

Sup. hoc ut in annot. ult. huius Ref. Sup. hoc supra in Ref. §. 6. §. ult. & infra in Ref. seq. §. Pelizzarius.

Quae hic est Ref. 1. post praeteritam, & in aliis ejus primae, & secundae annot.

RESOL. LXV.

An moribundus nulla signa contritionis ostendens possit sub conditione absolvi?

Quod idem dicendum est de Sacerdote, qui in confessione generali fieri solita in principio Missae amittit loquelam, ac usum sensuum, quod possit absolvi sub conditione ex vi talis confessionis. Ex part. 9. tr. 6. & Misc. 1. Resol. 20.

§. 1. Difficilis quaestio: & idèdè sapius ad illam pertractandam calamus sumo: & quia

Chilic est §. 1. Negativam sententiam ego docui in 3. part. tract. 3. resol. 8. cum multis Doctoribus, quibus adde Petrum Ochagaviam de Sacram. tract. 2. de Confess. sacram. quest. 17. n. 14. & Guillelmum Mercetum in addit. ad 3. part. D. Thoma q. 9. art. 2. in dubio, num. 9. qui respondet ad quandam auctoritatem D. Augustini.

2. Veram ibi pro affirmativa sententia adduxi Homobonum, Mollesum, Litteratum & Gregori. XV. quando erat Archiep. Bononiensis, nunc ad Barfolom. à S. Faustis in moral. serm. 2. lib. 4. quest. 204.